

opusdei.org

Conferència del prelat: «Engrandir el cor»

Algunes consideracions de Mons. Fernando Ocariz, prelat de l'Opus Dei, sobre l'acció social del cristià a la llum del missatge de sant Josepmaria, que va tenir lloc a la jornada #BeToCare, en què van participar 200 emprenedors socials de 30 països.

23/01/2023

Sumari

- Introducció
 - La dimensió espiritual
 - La dimensió professional
 - La dimensió personal
 - La dimensió col·lectiva
 - En l'horitzó del centenari de l'Opus Dei (2028-2030)
-

Amb motiu del desè aniversari d'*Harambee*, Mons. Xavier Echevarría pronuncià la conferència *El cor cristià, motor del desenvolupament*^[1]. Quan es compleixen vint anys d'aquesta iniciativa i en el marc d'aquesta *Jornada sobre innovació social*, voldria continuar les reflexions del meu predecessor. A la llum de la Doctrina Social de l'Església i del missatge de sant Josepmaria,

m'aturaré en la dimensió social de la vocació cristiana.

Fa deu anys, Mons. Xavier ens recordava com el diàleg entre Jesús i un doctor de la Llei expressa que l'amor a Déu és inseparable de l'amor als altres: “quan un doctor de la Llei li preguntà quin era el primer manament, el Senyor no es limità a indicar que l'amor a Déu és el més gran i primer manament, sinó que afegí la necessitat d'estimar el proïsme com manament inclòs en el primer (Mt 22, 35-39)”^[2].

És important tenir present la dimensió relacional de la persona. Benet XVI, a l'encíclica *Caritas in veritate*, afirma que “la criatura humana, com que és de naturalesa espiritual, es realitza en les relacions interpersonals. Com més les viu de manera autèntica, més madura també en la mateixa identitat personal”. Aquesta realitat “obliga a

un *aprofundiment crític i valoratiu de la categoria de la relació (...)*” i ajuda a “captar amb claredat la dignitat transcendent de l'home”^[3].

Vosaltres, amb maneres i perspectives ben diverses, professionalment, us dediqueu a cuidar i dignificar persones, especialment les més necessitades. Sabeu per experiència que, tot i que les institucions i les estructures siguin necessàries, per aconseguir el veritable desenvolupament integral, cal també la trobada entre persones, crear els contextos i les condicions perquè el desenvolupament sigui possible, perquè la persona tingui l'oportunitat de perfeccionar-se en totes les dimensions. Com deixebles de Crist, estem cridats per un nou títol —el de cristians— a cuidar les persones, a cuidar el món.

Què veiem al món? Junt amb noves possibilitats de promoció humana

ofertes pels avenços en salut, tecnologia, comunicacions i tants exemples inspiradors, floreixen les injustícies i ferides per les quals sagna la humanitat. “Al món actual, la pobresa presenta molts rostres diversos: malalts i avis que són tractats amb indiferència, la solitud que experimenten moltes persones abandonades, el drama dels refugiats, la misèria en què viu bona part de la humanitat com a conseqüència, molt sovint, d’injustícies que clamen al Cel”^[4].

Com us deia també en una carta de 2017, “res d'això ens pot resultar indiferent”, tots i totes estem cridats a “posar en moviment la «*imaginació de la caritat*» per portar el bàlsam de la tendresa de Déu a tots els nostres germans que passen necessitat”^[5].

Quan els éssers humans ignoren o es desenten de la condició de ser fills de Déu, totes les relacions queden

afectades: amb un mateix, amb els altres i amb la Creació. Com ha dit el Papa Francesc, la interdependència es transforma en dependència, “perdem l'harmonia d'interdependència en la solidaritat”^[6].

Som corresponsables de cuidar el món, establint relacions fundades en la caritat, la justícia i el respecte, especialment superant la malaltia de la indiferència. Sant Joan Pau II escrivia: “Sí, cada home és «guarda del seu germà», perquè Déu confia l'home a l'home”^[7].

Bona part de les iniciatives a les quals representeu han nascut per inspiració de sant Josepmaria. I molts de vosaltres, des de la mateixa inspiració, treballeu en organitzacions de signes i orientacions diverses perquè us heu sentit empesos a “fer quelcom”, a no quedar-vos de braços plegats.

És al nucli de l'esperit de l'Opus Dei convertir les realitats quotidianes en lloc de trobada amb Déu i de servei als altres; l'aspiració de persones madures, sensibles vers el proïsme i professionalment competents, que cerquen fer del món un lloc més just i fratern. “Estimar el món apassionadament”, implica conèixer-lo, cuidar-lo i servir-lo.

L'actitud davant les necessitats socials la resumia sant Josepmaria en una carta publicada als anys 50 del segle passat: “un cristià no pot ser individualista, no es pot desentendre dels altres, no pot viure egoïstament, d'esquena al món: és essencialment social, membre responsable del Cos Místic de Crist”^[8].

De la mà del fundador de l'Opus Dei, en aquesta sessió m'aturaré en quatre dimensions: l'espiritual, la professional, la personal i la col·lectiva.

La dimensió espiritual

Podria semblar utòpic pensar que som capaços de fer quelcom per minvar el patiment de la humanitat. Nogensmenys, sabem que és Jesús qui carrega amb el dolor humà. Les nafres al seu costat, a les mans i als peus recorden les nafres del món. I Jesús ens ha dit: “el que féreu amb un d'aquests amb mi ho féreu”^[9].

El camí d'identificació amb Crist va transformant el cor humà i l'obre a la caritat. La unió amb el Senyor, en els sagraments i a l'oració, porta a descobrir el proïsme i les seves necessitats i a parar menys atenció a un mateix. La caritat canvia la mirada. “La caritat de Crist no és només un bon sentiment amb relació al proïsme; no s'atura en el gust per la filantropia. La caritat, infosa per Déu a l'ànima, transforma des de dins la intel·ligència i la voluntat:

fonamenta sobrenaturalment
l'amistat i l'alegria d'obrar bé”^[10].

Fa temps, en una carta, us convidava a demanar al Senyor que ens engrandís el cor, que ens donés un cor a la seva mida “perquè hi entrin totes les necessitats, els dolors, el patiment dels homes i les dones del nostre temps, especialment dels més febles”^[11]. Un cor que prega enmig del món, que sosté i acompanya els altres en les seves necessitats.

La identificació amb Jesús ens obre a les necessitats dels altres. Alhora que, el contacte amb el necessitat, ens duu a Jesús. Per això, sant Josepmaria escrivia: “Els pobres —deia aquell amic nostre— són el meu millor llibre espiritual i el motiu principal per a les meves pregàries. Em dolen ells, i Crist em dol amb ells. I, perquè em dol, comprenc que l'estimo i que els estimo”^[12].

Jesús tenia predilecció pels pobres i pels que patien, però també va voler ser Ell necessitat i víctima. En la persona que pateix s'hi veu Jesús que ens parla. Sabem aprendre dels pobres, trobar-hi el rostre de Crist i —com diu el Papa Francesc— “deixar-nos evangelitzar per ells?”^[13]. Des de la primitiva Església s'ha entès que el missatge Evangèlic passava per la preocupació pels pobres i que és un signe reconeixible d'identitat cristiana i un element de credibilitat^[14].

La dimensió professional

Desitgem posar Crist en el cor de totes les activitats humanes, santificant la feina i els deures quotidians del cristià. Aquesta missió es desenvolupa enmig del carrer, a la societat, especialment amb el treball. Com ens recorda sant Josepmaria, “el treball corrent —sigui humanament humil o brillant— és d'un gran valor

i pot ser un mitjà molt eficaç per estimar i servir Déu i els homes”. I convida a tothom “a treballar —amb plena autonomia, com els sembli millor— per esborrar les incomprendions i les intoleràncies entre els homes i perquè la societat sigui més justa”^[15].

Per a aquells que vulguin seguir el Crist, qualsevol feina és una oportunitat de servir els altres i especialment els més necessitats. Hi ha professions on aquesta repercussió social es dóna de manera més immediata o evident, com en el vostre cas, el treball en organitzacions centrades a millorar les condicions de vida de persones o grups desafavorits. Però aquesta dimensió de servei no és només per alguns, ha d'estar present en qualsevol treball honrat.

Des que sant Josep maria començà a difondre el seu missatge, deia que

per santificar el món no calia canviar de lloc, professió o ambient. Es tracta de canviar un mateix en el lloc on es troba.

En l'ideal cristià del treball hi conflueixen la caritat i la justícia. Lluny de les lògiques de l'èxit, el servei als altres és el millor paràmetre de l'exercici laboral d'un cristià. Satisfer les exigències de la justícia en la feina és un objectiu alt i ambiciós; complir amb les pròpies obligacions no sempre és fàcil i la caritat va sempre més lluny, demana a cadascuna i a cadascú sortir generosament d'un mateix vers els altres.

A la paràbola del bon samarità, l'hostaler passa com en segon pla: només es diu que actuà professionalment. La seva conducta ens recorda que l'exercici de qualsevol tasca professional és ocasió

de servir aquells que pateixen necessitat.

De vegades, podria insinuar-se la temptació de “refugiar-se en la feina”, en el sentit de no descobrir la seva dimensió social transformadora, conformant-nos amb un fals espiritualisme. El treball santificat és sempre una palanca de transformació del món, i el mitjà habitual pel qual s'haurien de produir els canvis que dignifiquen la vida de les persones, de manera que la caritat i la justícia amarín veritablement totes les relacions. El treball fet així podrà contribuir a purificar les estructures de pecat^[16], convertint-les en estructures on el desenvolupament humà integral sigui una possibilitat real.

La fe ens ajuda a mantenir la confiança en el futur. Com deia sant Josepmaria, “la nostra tasca apostòlica contribuirà a la pau, a la

col·laboració dels homes entre ells, a la justícia, a evitar la guerra, a evitar l'aïllament, a evitar l'egoisme nacional i els egoismes personals: perquè tots s'adonaran que formen part de la gran família humana, dirigida per voluntat de Déu a la perfecció. Així contribuïrem a treure l'angoixa, el temor per un futur de rancúnies fratricides, i a confirmar a les ànimes i la societat la pau i la concòrdia: tolerància, comprensió, tracte, amor”^[17].

La dimensió personal

El missatge de l'Opus Dei ens impulsa a esforçar-nos per la transformació del món a través de la feina. Això inclou també “tenir compassió”, com el samarità^[18], com exigència de l'amor, que porta la llei (“obligatori”), a la plenitud^[19]. L'amor fa que la llibertat es trobi cada cop més disposada i preparada per fer el bé.

Escrivia sant Josep maria en una carta datada el 1942: “La generalització dels remeis socials contra les plagues del sofriment o de la indigència –que fan possible avui obtenir resultats humanitaris, que en altres temps ni se somiaven–, no podrà substituir mai la tendresa eficaç –humana i sobrenatural– d'aquest contacte immediat, personal, amb el proïsme: amb aquell pobre d'un barri veí, amb aquell altre malalt que viu el seu dolor en un hospital immens (...)”^[20].

Es presenta davant nostre un panorama amplíssim a la família i a la societat, i un cor eixamplat, mirarà de tenir cura dels seus pares ancians, donar almoïna, interessar-se pels problemes dels veïns, visitar un parent malalt a l'hospital o a casa, pregar per un amic angoixat per una preocupació, parar-se a parlar amb un sense llar a qui veiem

habitualment, escoltar pacientment, etc.

Normalment, no es tracta de sumar noves tasques a aquelles que ja fem, sinó més aviat de procurar manifestar des de la pròpia identitat l'amor de Crist als altres. La pregunta sobre la caritat no és només què he de fer sinó, abans, qui soc per l'altre i qui és l'altre per mi.

En aquest cultiu diari de la solidaritat, ens trobem amb els altres i així les seves necessitats es converteixen també en un punt de trobada entre persones de bona voluntat, cristians o no, però units davant les situacions de pobresa i injustícia.

Aquest diàleg amb la necessitat i la vulnerabilitat, segurament tindrà com a resultat una pell sensible i una vida d'oració propera a la realitat. Estarem preparats per prendre decisions de més austeritat personal,

evitant el consumisme, l'atractiu de la novetat, el luxe... i sabrem renunciar a béns innecessaris que potser ens podríem permetre per la nostra situació professional. Serem permeables al canvi personal, a tenir l'oïda oberta a l'Esperit Sant i escoltar el que ens diu mitjançant la pobresa.

La relació de Crist amb els necessitats és d'un a un. Certament, les obres col·lectives són necessàries, però la caritat és personal, perquè així és la nostra relació amb Déu. En una cristiana o en un cristià madur, l'exercici de les obres de misericòrdia^[21] viscudes personalment flueix de manera orgànica, igual que un arbre que, mentre creix, dona més fruit i ombra. Des d'aquesta perspectiva, hom percep també la complementarietat que hi ha entre les diverses manifestacions de

l'apostolat personal i la generositat amb els necessitats.

Sant Josepmaria descrivia la transcendència social de la caritat personal enmig del món, acudint a l'exemple dels fidels de la primitiva Església: “així actuaren els primers cristians. No tenien, per raó de la seva vocació sobrenatural, programes socials ni humans a complir; però estaven penetrats d'un esperit, d'una concepció de la vida i del món, que no podia deixar de tenir conseqüències en la societat on es movien”^[22].

La dimensió col·lectiva

No vull deixar d'agrair el bé que feu en aquestes labors inspirades per sant Josepmaria i als qui treballeu, també inspirats per ell, en diferents organitzacions que donen un servei directe als més necessitats. Penso en aquell jove sacerdot que cuidava pobres i malalts al Madrid dels anys

trenta del segle XX. La “pedra caiguda al llac”^[23] ha arribat lluny. Tot i que som conscients de les nostres limitacions, donem gràcies a Déu i li demanem ajuda per millorar i continuar.

Les obres col·lectives mantenen viva la sensibilitat social cristiana i són una expressió civil i pública de misericòrdia. Com diu el *Compendi de la Doctrina Social de l'Església*, «des de molts aspectes, el proïsme que cal estimar es presenta “en societat” (...): estimar-lo a escala social significa, segons les situacions, valer-se de les mediacions socials per millorar la seva vida o àdhuc, eliminar els factors socials que causen la seva indigència. És indubtablement un acte de caritat l'obra de misericòrdia amb què es respon aquí i ara a una necessitat real i urgent del proïsme, però és un acte de caritat igualment indispensable el compromís adreçat

a organitzar i estructurar la societat de manera que el proïsme no arribi a trobar-se en la misèria, sobretot quan aquesta esdevé la situació en què es debat un nombre desmesurat de persones i fins i tot de pobles sencers, situació que adquireix, avui, les proporcions d'una autèntica *qüestió social mundial*»^[24].

Sant Josepmaria recordava que “l'Opus Dei [ha d'estar present] on hi ha pobresa, on hi ha manca de feina, on hi ha tristor, on hi ha dolor, perquè el dolor es porti amb alegria, perquè la pobresa desaparegui, perquè no falti feina —perquè formem la gent de manera que pugui tenir-la—, perquè posem el Crist en la vida de cadascú, en la mesura que vulgui perquè som molt amics de la llibertat”^[25]. Amb les limitacions pròpies de les institucions humanes, les realitats col·lectives promogudes pels fidels de l'Opus Dei miren també

d'encarnar i expressar l'esperit de servei en l'àmbit social.

A la vostra activitat es fusionen totes les dimensions que considerem: fonament espiritual, treball professional i cura dels necessitats com a grup (caritat social) on s'afirma també la dignitat de cadascú (caritat personal). S'uneix així la necessària competència professional d'una àrea que demana cada cop més especialització, amb l'esperit cristià expressat a les obres de misericòrdia. Es podria dir que els qui promoueu o col·laboreu amb aquestes tasques aspireu a ser a la vegada samaritans i hostalers.

Per altra banda, cada labor col·lectiva, i no només les directament percebudes com a “socials”, pot tenir una dimensió social explícita, una preocupació per l'entorn, uns fins de servei als altres, una manera de relacionar-se amb els

pobres, una intenció de reconciliar el món amb Déu... Tota obra col·lectiva d'inspiració cristiana (un col·legi, una universitat, una escola de negocis, un hospital, una residència, etc.), tot i que la seva missió immediata no sigui afavorir col·lectius necessitats, ha d'integrar al seu *ethos* aquest tret central del cristianisme que és la caritat social.

En aquest sentit, és lògic que cada labor col·lectiva es preguntí habitualment per les expressions pràctiques i tangibles de la seva contribució social i del seu servei a les persones més necessitades. Aquesta contribució és un efecte connatural d'aquesta activitat, no un simple afegit.

Convé preguntar-se, “des que hi ha aquesta iniciativa, a quines necessitats socials procuro donar resposta?, en què ha millorat l'entorn?” El Senyor ens demana que,

des de la imaginació de la caritat, reflexionem sobre aquest aspecte a cada labor.

En l'horitzó del centenari de l'Opus Dei (2028-2030)

Els anys vinents ofereixen una ocasió especial per revitalitzar el servei als necessitats de manera personal o col·lectiva, prenent més consciència de la seva importància en el missatge de sant Josepmaria. En això són especialment valuoses les idees i propostes dels que us dediqueu a aquest àmbit directament.

Tocant als temes que proposareu, suggereixo dues possibles línies de reflexió.

Treballar amb altres. Sant Josepmaria animà sempre els fidels de l'Obra a obrir-se en ventall, a treballar amb moltes altres persones, també no catòliques i no cristianes, en projectes de servei. La

globalització ha provocat que la distribució dels recursos, les migracions, la falta d'accés a l'educació, la concatenació de crisis econòmiques, les pandèmies i altres reptes afectin cada cop més i més persones. Hom percep vivament la dependència mútua de la família humana i es mira el món com una llar compartida. Cada cop es fan més indispensables les institucions de desenvolupament de tota mena i s'obre pas la idea de col·laboració i coordinació de coneixements i esforços. En un moment en què el sofriment és gairebé global, hauríem de sentir-nos més que mai fills d'un mateix Pare.

Investigació i estudi. La vostra tasca us col·loca en observatoris des dels quals podeu veure tendències de futur. Aquesta posició, unida a altres experiències de treball en l'àrea de desenvolupament en diferents cultures i països, permet pensar en

espais específics d'investigació i estudi. Això podria donar lloc a propostes de bones pràctiques, programes de formació de voluntaris, tasques de consultoria, convocatòries de congressos i trobades amb institucions similars per la matèria o afinitats regionals, acords amb centres acadèmics per aprofundir sobre temes socials des de diferents perspectives, ajuntant el treball de camp amb la investigació acadèmica. Aquestes possibilitats recorden l'aspiració de sant Josepmaria, que veia els cristians *in ipso ortu rerum novarum*, en el mateix origen dels canvis socials.

Voldria acabar amb altres paraules fortes i estimulants de sant Josepmaria: “Un home o una societat que no reaccioni davant les tribulacions o les injustícies, i que no s'esforci per alleujar-les, no són un home o una societat a la mesura de l'amor del Cor de Crist. Els cristians

—conservant sempre la més àmplia llibertat a l'hora d'estudiar i de dur a la pràctica les diverses solucions i, doncs, amb un lògic pluralisme—, han de coincidir en l'afany idèntic de servir la humanitat. Altrament, llur cristianisme no serà la Paraula i la Vida de Jesús: només serà una disfressa, una enganyifa de cara a Déu i de cara als homes”^[26].

Tant de bo, la reflexió que comenceu avui amb vista al centenari de l'Obra, serveixi per aprofundir en aquesta crida del nostre fundador, i a concretar-la en el pla espiritual i personal, en el treball professional i en totes les iniciatives socials i educatives que troben inspiració en el seu missatge. En aquest camp, com en altres, es poden aplicar les paraules de sant Josepmaria: està tot fet i està tot per fer. Segur que ens animaria a continuar somiant.

[1] Xavier Echevarría, conferència *El cor cristià, motor del desenvolupament social*, octubre 2012, Pontifícia Universitat de la Santa Creu.

[2] *Ibíd.*

[3] Benet XVI, *Caritas in veritate*, 29-06-2009, n. 53, subratllat en l'original.

[4] Fernando Ocáriz, *Carta pastoral*, 14-II-2017, n. 31.

[5] *Ibíd.*

[6] Francesc, *Audiència general*, 2-IX-2020.

[7] Sant Joan Pau II, encíclica *Evangelium vitae*, 25-III-1995, n. 19.

[8] Sant Josepmaria, *Cartas (Vol. I), edición crítica y anotada*, preparada per Luis Cano, Rialp, Madrid 1a edició, 2020, Carta n. 3, 37d, p. 188.

[9] *Mt 25, 40.*

[10] Sant Josepmaria Escrivà, *Es Cristo que pasa, edición crítico-histórica* preparada per Antonio Aranda, Rialp, 2013, Madrid, homilia *El respecte cristià a la persona i a la seva llibertat*, 71d, p. 442.

[11] Fernando Ocariz, *Carta pastoral*, 14-II-2017, n. 31.

[12] Sant Josepmaria, *Solc*, n. 827.

[13] Francesc, *Missatge a la V Jornada mundial dels Pobres*, 14-XI-2021.

[14] Cfr. Benet XVI, encíclica *Deus caritas est*, 25-XII-2005, n. 20.

[15] Sant Josepmaria, *Conversaciones con monseñor Escrivá de Balaguer, edición crítico-histórica* preparada sota la direcció de José Luis Illanes, Rialp, Madrid, 2012, n. 56.

[16] Cfr. Sant Joan Pau II, encíclica *Sollicitudo rei socialis*, 30-XII-1987, n. 36.

[17] Sant Josepmaria, *cit.*, *Cartas (Vol. I)*, Carta n. 3, n. 38a i 38b, pp. 188-189.

[18] Cfr. *Lc* 10, 33.

[19] Cfr. *Rom* 13, 8-10.

[20] Sant Josepmaria, *Carta 24-X-1942*, n. 44: AGP, sèrie A.3, 91-7-2.

[21] Cfr. *Catecisme de l'Església catòlica*, n. 2447.

[22] Sant Josepmaria, *Carta 9-I-1959*, n. 22.

[23] Sant Josepmaria, *Camí*, n. 831.

[24] *Compendi de la doctrina social de l'Església*, n. 208.

[25] Sant Josepmaria, *Una mirada al futur des del cor de Vallecas*, Madrid,

1998, p. 135 (paraules pronunciades l'1-X-1967).

^[26] Sant Josep maria, *És Crist que passa*, n. 167.

Fernando Ocariz, prelat de l'Opus Dei

pdf | document generat
automàticament des de <https://opusdei.org/ca/article/conferencia-del-prelat-engrandir-el-cor/> (30/03/2025)